

Waarom grote mensen kinderboeken moeten lezen

‘Alle volwassenen waren ooit kinderen. Maar niet iedereen weet dat nog.’

De kleine prins, Antoine de Saint-Exupéry

Toen ik tien jaar was bezocht ik mijn overgrootmoeder. Ze was opgenomen in een verzorgingstehuis in Den Haag. Een klein broos vrouwtje dat ik nauwelijks herkende. Ik vond het doodeng. De ziekenhuislucht, dat gele dekentje op een bed van grijze stangen, en stinkend zeil.

In het bed ernaast lag nog een vrouw. Ze wenkte me, boog naar het nachtkastje en haalde uit de la een boek. ‘Hier, voor jou,’ zei ze. Het

was *Erik of het klein insectenboek* van Godfried Bomans.

Terwijl mijn oma afscheid nam van haar stervende moeder, verdween ik in mijn boek. Ik hield me schuil in een wereld van vlinders en mieren. Nog nooit had ik zoiets moois gelezen. Het was alsof dit boek speciaal voor mij was geschreven. Het was een kinderboek en tegelijkertijd een grotemensenboek. Ik had iets in handen van onschatbare waarde. De sleutel naar de wereld van de grote mensen.

Dertig jaar later werd ik kinderboekenschrijver. Ik kom uit een familie van verhalenvertellers, en die verhalen op papier zetten, dat leek me niet zo moeilijk. Maar er gebeurde iets vreemds. Als een soort Alice in Wonderland zakte ik tijdens het schrijven af naar een wereld die ik tot die tijd vergeten was. Zodra ik ging schrijven, zag ik de wereld zoals een kind die

ziet. Ik hoefde er werkelijk niets voor te doen. Ik wás de hoofdpersoon. Een meisje van elf dat de wereld door een grote roze bril zag. Slim en grappig en voor niks niet bang. Zorgeloos en gelukkig, zoals ik zelf was toen ik jong was. Wanneer ik schreef, was het alsof ik een knop kon omzetten in mijn hoofd. Ik kon terug naar kind zijn. Kinderboeken zijn nu de sleutel naar de wereld van het kind.

Lewis Carroll, de schrijver van *Alice in Wonderland*, beweerde dat hij zelf voor driekwart kind was gebleven. Net als *Erik of het klein insectenboek* is *Alice in Wonderland* een boek dat zowel voor kinderen is als voor grote mensen. *De kleine prins* van Antoine de Saint-Exupéry is ook zo'n boek. Volgens de schrijver zelf geen kinderboek. Volgens zijn erfgenamen juist wel een kinderboek. Recensent Pjotr van Lente-ren schreef: 'Allebei de benaderingen doen het

boek tekort. De Saint-Exupéry pleit juist voor ongebreidelde fantasie en ruimdenkendheid. *De kleine prins* is een mensenboek.’

Een mensenboek. Ik vind het een mooie omschrijving voor een boek dat zowel voor kinderen als voor volwassenen is. Roald Dahl, die eerst twintig jaar korte verhalen voor volwassenen schreef, en toen zeer succesvol kinderboekenschrijver was, zei in een interview met *The Guardian* ooit dat hij het iedereen kon aanraden om een kinderboek te schrijven, al was het alleen maar uit financieel oogpunt. Een goed boek lees je maar één keer, zei Dahl. Maar als een kind verliefd wordt op een boek, dan leest het dat boek steeds weer opnieuw. Het verschil tussen een roman voor volwassenen en een roman voor kinderen was volgens hem dat een volwassen boek in één klap een bestseller kon zijn, maar daarna verdween. Een goed kin-

derboek groeide volgens hem langzaam, maar eenmaal boven bleef het daar altijd.

Net als veel andere kinderboekenschrijvers, ben ik een groot fan van Roald Dahl. Hij is een geweldige verhalenverteller, sterk in taal en enorm grappig. Dus nadat ik al zijn boeken gelezen had, begon ik vol enthousiasme met het lezen van zijn biografie. Na drie hoofdstukken hield ik ermee op. Wat een ongelooflijk nare man was het geweest. Geen wonder dat die andere grote kinderboekenheld, Maurice Sendak, schrijver en illustrator van *Max en de Maximonsters*, over Dahl zei: 'Blij dat hij dood is.' Nu was Sendak geloof ik ook niet het zonnetje in huis, dus wie weet was dat wel hun geheim. Annie M.G. Schmidt maakte er ook geen geheim van dat ze nare trekjes had en eigenlijk helemaal niet van kinderen hield.

Ik besloot om de biografie over het leven

van Dahl niet verder te lezen en vertelde het aan mijn dochter, die toen een jaar of veertien was. Ik vertelde dat ik echt teleurgesteld was. Mijn dochter zei: ‘Mam, hij is briljant. Dat betekent toch niet dat je aardig hoeft te zijn?’

Ze had gelijk. Er zijn schrijvers die moeiteloos de twee werelden van volwassenen en kinderen kunnen betreden. Voor wie het zelfs geen twee werelden zijn, maar één en dezelfde wereld. In hun boeken vind je de wereld terug waarvan je was vergeten dat je die kwijt was.

In *de Volkskrant* verscheen een column van Peter Buwalda. Hij schreef: ‘Ik lees nooit kinderboeken, ik hoef hopelijk niet uit te leggen waarom, en ik wantrouw volwassenen die wel kinderboeken lezen.’ Het leverde een storm aan reacties op. Niet alleen maar positieve. Al snel haalde iemand Martin Amis aan, die ooit had gezegd dat hij pas als hij hersenletsel zou

oplopen zou overwegen om een kinderboek te schrijven.

Ik heb geen idee hoe mensen reageerden op de sprookjes van Grimm, maar ik vermoed dat niemand raar opkeek als een volwassene de door hen opgetekende volksverhalen las. Toen ik de sprookjes aan mijn kinderen voorlas, schrok ik soms van de onthoofdingen, het verraad, de bloederigheid en de soms uiterst onlogische vertellingen. Terwijl ik me niet kan herinneren dat ik daar als kind aanstoot aan nam. Noch dat mijn kinderen vragen stelden bij de krankzinnige gebeurtenissen. Sprookjes zijn archetypische verhalen over menselijk gedrag. Over hebzucht en rouw, liefde en jaloezie, verlangen en hoop. Verhalen die soms goed aflopen en soms niet. Net als in het echte leven.

De beroemdste sprookjes van Grimm zijn in de loop der jaren aangepast en minder bloederig geworden. Uiteindelijk zijn het Disney-ver-

sies geworden voor het hele gezin. Maar de kern van de verhalen is hetzelfde gebleven. Ze gaan over tegenslag en hoop. Over liefde en dood, verraad en verlangen. Kinderboeken zijn soms als sprookjes of volksverhalen. Ze gaan over alles wat het leven mooi en soms angstig maakt.

Nadat Buwalda naar aanleiding van zijn column van alle kanten werd aangevallen, reageerde hij zo: 'Ik bedoelde ermee dat kinderboeken me bij uitstek geschikt lijken voor kinderen, het woord verradt het al een beetje.'

Wat mij betreft heeft hij helemaal gelijk. Kinderboeken zijn uitermate geschikt voor kinderen. Maar tussen al die kinderboeken zitten een paar boeken die ook uitermate geschikt zijn voor volwassenen. Omdat de schrijver ervan de gave heeft om de poort te openen die de twee ogenschijnlijk afzonderlijke werelden van kind en volwassene met elkaar verbindt.

Als er één kinderboek is dat de afgelopen jaren een volwassen lezerspubliek vond, dan is het *Lampje* van Annet Schaap. Het moderne sprookje over de dochter van de vuurtorenwachter won alle literaire prijzen die er maar te winnen waren. In een interview met *Het Parool* legt Schaap uit waarom ze denkt dat het boek zoveel mensen aanspreekt. ‘Misschien dat het boek daarom zo’n weerklink vindt. Dat terugtrekken, die wanhoop, het “ik hoor er niet bij” – daar hebben mensen het nooit over, hoe je ziel aan kan voelen.’

Lampje is kind en volwassen tegelijk. Ze is kwetsbaar en onverwoestbaar. Net als Elvis Watt, het personage uit mijn *Elvis Watt*-boeken, die Annet Schaap illustreerde. En net als Boer Boris, de Kleine Kapitein, Pluk, Vosje of Iep, of al die andere kinderen uit de jeugdliteratuur. Het zijn allemaal kwetsbare wezens, maar met een onverwoestbaar optimisme, doorzet-

tingsvermogen, humor en vindingrijkheid. En dat maakt ze zo aantrekkelijk voor kinderen én volwassenen.

Waarom zou je jezelf beperken tot het lezen van de krant, non-fictie of romans voor volwassenen? Waarom kun je niet Murakami afwisselen met *Wachten op Matroos*? Het nieuwe boek van Oek de Jong uitlezen en daarna alle Griffel-winnaars van de afgelopen zes jaar? Wie houdt je tegen? Ren naar de boekwinkel en schaf *Het raadsel van alles wat leeft* aan, van Jan Paul Schutten. Hield je vroeger van *Harry Potter*? Lees dan nu *Nevermoor*. Lees de boeken van Bart Moeyaert, die de prestigieuze Astrid Lindgren Memorial Award won. Haal *Wij waren hier eerst* van Joukje Akveld, alle boeken van Floortje Zwigtmán, *Zeb* van Gideon Samson, of een boek van Bibi Dumon Tak, Edward van de Vendel of Ted van Lieshout

in huis. Lees *Het meisje met de vlechtjes* van Wilma Geldof of *De reis van Syntax Bosselman* van Arend van Dam. Bezoek een (kinder) boekwinkel en vraag om advies. Lees recensies en bestel online, luister naar de tips van De Grote Vriendelijke Podcast en word lid van de bibliotheek. Zet het idee uit je hoofd dat je te oud bent om kinderboeken te lezen. Er is niks kinderachtig aan. Het zijn verhalen van de beste verhalenvertellers die ervoor gekozen hebben om te schrijven voor kinderen. Omdat zij iets kunnen wat veel volwassenen verleerd zijn: de wereld zien door de ogen van een kind.

Manon Sikkel

Kinderboekenambassadeur 2019-2021,
schrijver